

بامبو بافی، هنر زیبای گیلانی‌ها که بسیار کاربردی است

این نی بلند پرکاربرد

لیلا شوقی

خبرنگار

نی‌های هندی، تاب می‌خورند و گره می‌نشینند روی بافت و دیواری ساخته می‌شود و دوباره دست‌ها به رقص می‌آیند و تابی دیگر می‌نشینند و گره دیگری، ساخته می‌شود و ساقه گیاه لاغر، ظرفی می‌سازد، هنرمندانه، آمیخته به توجه و هنر صنعتگر ایرانی. بامبو بافی، هنر شمالی‌هاست؛ هنری که با نی‌های بلند بامبو ساخته می‌شود.

که بامبو بافی آموزش و اولین استادان تربیت شدند. استاد ولتری، بامبو بافی را در ایران ارتقا داد و این هنر گسترش پیدا کرد.

گیاه‌شناسی: تا به حال، بیش از ۶۶۲ نوع از گیاه بامبو شناسایی شده، اما آنچه گیاه بامبو را از هموعانش متفاوت می‌کند، ضخامت و قطر ساقه آن است. فصل پاییز و اوایل زمستان، زمان برداشت یا بریدن ساقه‌های گیاه بامبوست. از هر بامبو، ۵۰ تا ۲۰۰ شاخه نی می‌توان برداشت کرد.

ساخت بامبو

آماده کردن نی‌ها: پیش از هر کاری، بامبوها را در انبار خشک می‌کنند. باتوجه به این که استاد کار، با ساقه‌های بامبو چه می‌خواهد بسازد، نی‌ها بریده می‌شوند. به عنوان مثال برای یک ظرف، نی‌ها به قطعات ۸۰ تا صد سانتی‌متری بریده می‌شوند. این قطعات، با داس از وسط بریده شده و به صورت نی درآورده می‌شوند. لبه این نوارها را با وسیله‌ای که در اصطلاح محلی، ماشین، نامیده می‌شود به عرض مساوی در می‌آیند و بعد از رنده شدن، نی‌ها آماده بافت می‌شوند.

بافت: کار بافت معمولاً روی میز انجام می‌شود.

واژه‌شناسی: در زبان فارسی، بامبو، نی خیزران است. گیاهی که در دامنه کوه‌ها و تپه‌ها رشد می‌کند. رطوبت خاکی که بامبو در آن رشد می‌کند، ۶۵ تا ۹۰ درصد است. نوع خاک و رطوبت است که تعیین‌کننده کیفیت بامبوست.

جغرافیا: استان گیلان، مهد بامبوست. در مناطق علی‌آباد، در فاصله سرو تنکابن، قاسم‌آباد رودسر، لاهیجان، رشت و تقریباً همه نقاط شمال ایران، بهترین مکان برای رشد گیاه بامبوست. منطقه لیلستان لاهیجان اما به عنوان مهد رشد بامبو و بامبو بافی شناخته می‌شود.

تاریخچه: بامبو هنر ژاپنی‌ها و چینی‌هاست. صد سال پیش، کاشف السلطنه، بامبو را با تخم‌های چای به لاهیجان آورد. گیاهی که قرار بود خودش برای حفاظت از چای، مورد استفاده قرار بگیرد. نزدیک یک قرن پیش، همزمان با تأسیس ایستگاه تحقیقات کشاورزی لاهیجان در سال ۱۳۰۶ بامبو با هدف تمرکز روی تولید نهال چای و فرآوری آن از چین به ایران وارد و در این ایستگاه کشت شد. ابتدا، این چینی‌ها بودند که در باغ کشاورزی لاهیجان، کشت و بهره‌برداری این گیاه را به ایرانیان آموزش دادند و در همین مرکز هم بود

بامبو بافی، هم هنر است و هم صنعت

هنر، صنعت و کشاورزی

وقتی که علم و فناوری در هنری نفوذ کند، آن هنر ارتقا پیدا می‌کند؛ اتفاقی که در بامبو بافی وجود دارد. بسیاری از موزه‌ها، با محصولات بامبو اتاقک‌هایشان را پر کردند.

♦ بامبو بافی تلفیق هنر و صنعت، هر دو با هم است.

♦ یک پای این هنر اما کشاورزی است. کشاورزی که فناوری هم در آن نقش دارد. ♦ با این که عمر این هنر به یک سال می‌رسد، بسیاری از بامبو بافان قدیمی، این شغل را ترک کرده‌اند و بامبو بافی، در حال فراموشی است.

♦ بامبو بافی می‌تواند به عنوان یک کسب و کار خانگی برای خانواده‌ها، به شمار رود.

♦ محصولات بامبو بافی متنوع است. ظروفی مانند، شکلات‌خوری، میوه‌خوری، جای نان، جای روزنامه، قاب عکس، لوستر، آباژور، صندلی، میز و حتی مجسمه‌های تزئینی با بامبو

که می‌شود، مرغوبیت محصول هم سنجیده شود. مرغوبیت یک محصول بامبو بافی، ویژگی‌های خاص خود را دارد:

♦ رنگ بامبو باید طلایی متمایل به سفید باشد. بامبویی که رنگ آن سبز است، این را می‌رساند که قبل از بافت، خشک نبوده و احتمالاً سیاه خواهد شد.

♦ شبکه‌هایی که بعد از بافت ایجاد می‌شود باید منظم و یک اندازه باشد.

♦ مفتولی که برای وصل کردن بعضی از قسمت‌های بامبو از آن استفاده می‌شود، باید بسیار ظریف باشد و دقت کافی در پیچاندن آن به کار رفته باشد.

♦ بعضی ظروف بامبو رنگی هستند، بنابراین بهترین کار این است که در انتخاب نوع رنگ دقت شود.

چند دایره به اندازه کف و ته ظرفی که باید بافته بشود روی میز قرار دارد. بافته در ابتدا، دایره کف ظرف را می‌بافد و بعد بدنه بافته می‌شود. بافته‌ها گاهی، برای وصل کردن قطعات به یکدیگر از مفتول‌های سیمی نازک استفاده می‌کنند و با انبردست معمولی آنها را به هم می‌پیچانند. در انتهای کار، تمامی اطراف نی را که معمولاً بزرگ و کوچک است با قیچی مخصوص که به شکل قیچی باغبانی است، برش داده می‌شود تا نی‌ها هم‌اندازه می‌شوند و محصول شکل یکنواختی پیدا می‌کند.

طرح‌های بامبو بافی: طرح‌های رایج در ایران متنوع هستند. بافت خورشیدی، ستاره‌ای، زنجیره و ترکیب مروار و بامبو از طرح‌های بافت این هنر هستند.

شبکه‌های منظم: بامبو هنر خیلی گران است و این اهمیت دارد که به میزان هزینه‌ای

